

Ympäristövaliokunta

Valtioneuvoston selvitys: ICES:n tieteelliset neuvot Itämeren kalakantojen TAC:sta vuodelle 2023

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston selvitys: ICES:n tieteelliset neuvot Itämeren kalakantojen TAC:sta vuodelle 2023 (E 72/2022 vp): Asia on saapunut ympäristövaliokuntaan mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- kalatalousneuvos Risto Lampinen, maa- ja metsätalousministeriö
- ryhmäpäällikkö Ari Leskelä, Luonnonvarakeskus
- toiminnanjohtaja Vesa Karttunen, Kalatalouden Keskusliitto
- toiminnanjohtaja Tapani Veistola, Suomen luonnonsuojeluliitto ry
- toiminnanjohtaja Olli Saari, Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö ry
- suojeluasiantuntija Matti Ovaska, WWF Suomi

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- ympäristöministeriö
- Suomen Ammattikalastajaliitto SAKL ry
- Tornio-Muoniojokiseura ry

VALTIONEUVOSTON SELVITYS

Ehdotus

Kansainvälinen merentutkimusneuvosto ICES antoi 31.5.2022 neuvonsa vuoden 2023 kalastuskiintiöistä Itämeren kalakannoille. Neuvo muodostaa perustan ehdotukselle, jonka komissio tulee antamaan vuoden 2023 kalastusmahdollisuuksista.

Valiokunnan lausunto YmVL 26/2022 vp

Valtioneuvoston kanta

Peruskanta

Valtioneuvosto kannattaa Itämeren kalastusmahdollisuuksien vahvistamista vuodelle 2023 siten, että kalakantoja hyödynnetään kestävää enimmäistuottoa (Maximum Sustainable Yield, MSY) koskevan EU:n yhteisen kalastuspolitiikan tavoitteiden mukaisesti.

Kalastusmahdollisuudet tulee siten vahvistaa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseen 2016/1139 Itämeren turska-, silakka- ja kilohailikantoja ja näitä kantoja hyödyntäviä kalastuksia koskevan monivuotisen suunnitelman ja ICES:n niitä koskevan uusimman tieteellisen neuvon perusteella.

Itämeren pääaltaan ja Pohjanlahden lohen TAC

ICES toistaa neuvonsa vuodelle 2022, jonka mukaan sekä kaupallisen että vapaa-ajan kalastuksen lohisaaliin meren sekakantakalastuksessa tulisi olla nolla kalaa myös vuonna 2023. Pohjoisella-Itämerellä, Ahvenanmerellä, Saaristomerellä ja Pohjanlahdella (leveyspiirin 59°30'N pohjoispuolella osa-alueilla 29N, 30 ja 31) voidaan neljän merimailin sisäpuolella kutuvaelluksen aikana (toukokuun alun ja elokuun lopun välisenä aikana) kuitenkin kalastaa kohdennetusti enintään 75 000 lohta.

ICES:n neuvon perusteella lohen sekakantakalastus Itämeren pääaltaalla leveyspiirin 59°30'N eteläpuolella tulisi edelleen pitää kiellettynä heikkojen lohikantojen elvyttämiseksi. Kielto koski myös alueella harjoitettavaa lohen vapaa-ajankalastusta. Vuodelle 2022 tehtiin tätä koskeva ratkaisu, mutta lohen vapaa-ajankalastuksessa sallittiin yhden eväleikatun lohen pitämisen kalastajaa ja päivää kohden. Valtioneuvosto pitää tieteellisen neuvon mukaisen kalastuskiellon asettamista Itämeren pääaltaalle erittäin tärkeänä.

Valtioneuvosto kannattaa ICES:n neuvon mukaista ratkaisua vuodelle 2023 siten, että lohisaalis osa-alueilla 29N, 30 ja 31 olisi ICES:n esittämä enintään 75 000 lohta. Vähimmäisratkaisuna voidaan kuitenkin hyväksyä vuonna 2022 tehtyä ratkaisua vastaava järjestely, jonka mukaan vuoden 2022 TAC kaupalliselle kalastukselle asetettiin 63 811 loheksi siten, että muut Itämeren jäsenvaltiot sitoutuivat siirtämään hyödyttömiksi tulleet lohikiintiönsä tarvittavilta osin ylläpitämään Suomen (ja Ruotsin) rannikkokalastusta.

Valtioneuvosto edellyttää, että komissio ja jäsenvaltiot edelleen valvovat, että Itämerellä ei harjoiteta laitonta lohenkalastusta ja että lohenkalastuksen edellä mainittua kieltoa Itämeren pääaltaalla noudatetaan.

Valtioneuvosto pitää erittäin tärkeänä, että Itämerelle saadaan lohen monivuotinen suunnitelma.

Lisäksi valtioneuvosto katsoo, että kaikki kalastuskuolevuus tulee ottaa huomioon kalastuksen säätelyssä.

Valiokunnan lausunto YmVL 26/2022 vp

Suomenlahden lohien TAC

ICES:n neuvon mukaan kalastuksen kokonaissaaliin merellä ei tulisi ylittää 11 800 lohta. Tästä määrästä tulisi vähentää hylkeiden vahingoittamien lohien sekä vapautettujen alamittaisten (kuolleet) lohien määrä ja arvioitu raportoimaton saalis sekä Venäjän osuus (9,3 %).

Valtioneuvosto kannattaa Suomenlahden lohien TAC:n vahvistamista tieteellisen neuvon mukaisesti kuluvan vuoden tasolle 9 455 loheksi.

Pohjanlahden silakan TAC vuonna 2023

Valtioneuvosto kannattaa TAC:n vahvistamista ICES:n neuvon ja Fmsy vaihteluvälin alarajasta pisteeseen saakka (vaihteluväli 0,206—0,272, pistearvo 0,271) perusteella siten, että TAC olisi vähintään 80 047 tonnia ja enintään 102 719 tonnia (-28 % — -7,4 %).

Suomenlahden ja Itämeren pääaltaan silakan TAC

Valtioneuvosto kannattaa TAC:n vahvistamista ICES:n neuvon ja Fmsy vaihteluvälin alarajasta pisteeseen saakka (vaihteluväli 0,15—0,26, pistearvo 0,21) perusteella siten, että TAC olisi vähintään 70 130 tonnia ja enintään 95 643 tonnia.

EU:n TAC muodostuisi vähentämällä Venäjän osuus (9,5 %, 9 086 tonnia) ja ottamalla huomioon Riianlahden ja pääaltaan välinen vaellus (95 643—9 086 (Venäjän osuus) - 3 211 (Riianlahdella pyydettävä pääaltaan silakka) + 794 (pääaltaalla pyydettävä Riianlahden silakka) = EU:n TAC esim. enintään 84 140 tonnia (+ 56 %).

Riianlahden silakkakannan TAC

Valtioneuvosto kannattaa TAC:n vahvistamista ICES:n neuvon ja Fmsy vaihteluvälin (0,24—0,38) perusteella siten, että otetaan huomioon pääaltaan ja Riianlahden välinen vaellus.

Kilohailin TAC

Valtioneuvosto kannattaa TAC:n vahvistamista ICES:n neuvon ja MSY-pisteeseen saakka (vaihteluväli 0,22—0,41) perusteella siten, että TAC olisi 249 237 tonnia. TAC:n tasossa tulee ottaa huomioon Venäjän osuus (10,08 %) siten, että EU:n TAC olisi 224 113 tonnia (- 11 %).

Itäisen turskakannan TAC

Valtioneuvosto kannattaa ICES:n neuvon mukaan, että turskan kohdennetulle kalastukselle ei aseteta TAC:ia. Muussa kuin turskan kalastuksessa saatavalle turskan sivusaaliille olisi vahvistettava noin 600 tonnin TAC. Valtioneuvosto myös kannattaa nykyistä kuturauhoitusta (touko-elokuu) ja vapaa-ajankalastuksen kieltämistä turskan pääasiallisilla esiintymisalueilla.

Turskan sivusaaliskiintiön kohdennettu käyttö osana tutkimuskalastusta olisi sallittava, jotta turskakannan tilan kehitystä voidaan arvioida. Vaihtoehtoisesti tulee sallia turskaan kohdentuva pie-

Valiokunnan lausunto YmVL 26/2022 vp

nimuotoinen kalastus alle 12 metrin pituisilla muita kuin trooleja käytävillä kalastusaluksilla läntisen silakan vuotta 2022 koskevan ratkaisun mukaisesti.

Lisäksi Suomen kannalta on tärkeää, että jäsenvaltiot uudestaan sitoutuvat turskaa koskeviin kiintiövaihtoihin niin, että turska ei muodostu pullonkaulalajiksi niille jäsenvaltioille, joiden turska-kiintiöt ovat pienet.

Läntisen turskakannan TAC

Valtioneuvosto kannattaa TAC:n vahvistamista ICES:n neuvon perusteella siten, että kaupallisen kalastuksen ja vapaa-ajankalastuksen yhteissaalis olisi enintään 943 tonnia. Kohdennettu kalastus ja kalastuskuolevuus on syytä pitää mahdollisimman alhaisella tasolla.

Meritaimen

Valtioneuvosto kannattaa sitä, että meritaimenen kalastuskieltoa jatketaan myös vuonna 2023 neljää meripeninkulmaa kauempana perusviivoilta mitattuna

Yhteisymmärryksen saavuttamiseen tarvittava neuvotteluvara

Valtioneuvosto on valmis hyväksymään sellaisia neuvotteluprosessin aikana esille tulevia ratkaisuja, jotka ovat ekologisesti, taloudellisesti ja sosiaalisesti kestävä kalastuksen ja varovaisuusperiaatteen mukaisia sekä ovat tarpeen poliittisen yhteisymmärryksen saavuttamiseksi neuvostossa.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Yleistä

Kansainvälinen merentutkimusneuvosto ICES antoi 31.5.2022 neuvonsa vuoden 2023 kalastusmahdollisuuksista Itämerellä. Lohikantojen osalta ICES toisti suosituksensa edellisen vuoden mukaisena, sillä lohi- ja meritaimenryhmä ei Venäjän hyökkäyssodan vuoksi kokoontunut lainkaan. Maatalous- ja kalastusneuvosto päättää kalastusmahdollisuuksista kokouksessaan lokakuussa 2022 komission myöhemmin laatiman, ICES:n neuvon perustuvan ehdotuksen perusteella. Valiokunta on tyytyväinen käytäntöön, jossa eduskuntaa informoidaan kaksivaiheisesti ensin ICES:n tieteellisen neuvon perusteella ja myöhemmin komission julkaistua ehdotuksensa varmistaen näin parhaat mahdollisuudet asian käsittelyyn.

Valiokunta yhtyen valtioneuvoston kantaan pitää tärkeänä lähtökohtana kalastusmahdollisuuksien vahvistamista lähtökohtaisesti ICES:n uusimman tieteellisen neuvon perusteella ja siten, että kalakantoja hyödynnetään niiden kestävää enimmäistuottoa koskevan tavoitteen ja monivuotisen suunnitelman perusteella. Valiokunta pitää myös erinomaisena, että valtioneuvoston kannan päälinjauksista vallitsee varsin pitkälle yhteinen näkemys. ICES:n neuvot ovat lohikantojen osalta ennallaan, mutta eivät ole merkittävästi muuttuneet myöskään muiden kalakantojen osalta, joten

Valiokunnan lausunto YmVL 26/2022 vp

tarvetta niiden yksityiskohtaiseen käsittelyyn ei ole. Valiokunta kiinnittää lyhyesti huomiota seuraaviin näkökohtiin.

Lohikannat

Valiokunta tukee voimakkaasti ICES:n suositusta lohien sekakantakalastuksen kiellosta pääaltaalla ja kalastuksen sallimista rajatusti Pohjanlahdella ja Ahvenanmerellä (enintään 75 000 lohta neljän merimailin sisäpuolella kutuvaelluksen aikana touko—elokuussa). Tehokkaan kalastusvalvonnan jatkaminen laittoman kalastuksen ehkäisemiseksi on edelleen tärkeää myönteisen kehityksen turvaamiseksi.

Valiokunta tukee voimakkaasti myös tavoitetta saada Itämerelle lohien monivuotinen suunnitelma. Kantakohtaiseen sääntelymalliin siirtyminen on heikkojen kantojen turvaamiseksi välttämättömyyttä, ja hoitosuunnitelman edistämiseksi tarvittaisiin uusia keinoja. Kalastuskuolevuuden huomioon ottaminen kaikessa sääntelyssä on edelleen tärkeää.

ICES:n suositus Suomenlahden lohikantojen kokonaiskalastuskiintiöksi säilyy myös entisellä tasollaan. Valiokunta korostaa, että kalastus tulisi kohdistaa istutettuun loheen.

Pohjanlahden, pääaltaan ja Suomenlahden silakkakannat

Pohjanlahden silakan tieteellinen tieto on saatu lopulta riittävälle tasolle, mikä mahdollistaa kiintiön asettamisen kestävästi enimmäistuoton MSY:n (maximum sustainable yield) mukaisesti. Kalakanta on vahva, joskin hyvin onnistuneen lisääntymisen ansiosta nuorta silakkaa on paljon ja tästä johtuva ravintokilpailu on todennäköisesti heikentänyt vanhempien silakoiden kuntoa. Valiokunta pitää valtioneuvoston tavoin perusteltuna ehdotusta TAC:n (total allowable catches) vahvistamiseksi tasolle 80 047—102 719 tonnia (- 28 %:sta—7,4 %:iin). Kalastuksen säätely kannalta on kuitenkin haastavaa, kun alueelliset erot ovat suuria. Pohjanlahden silakan osalta on nähtävissä varovaista elpymistä, mutta Itämeren pääaltaalla ylikalastus on ongelma. Osakantojen tilasta ei ole täyttä varmuutta, joten varovaisuusperiaatteen noudattaminen on tärkeää. Pääaltaan silakan osalta ICES esittää myös vaihteluväliä 61 051—84 140 tonnia, jonka osalta erityisesti kannan jääminen alle tavoitetasonsa perustelisi TAC:n vahvistamista lähelle alarajaa.

Kilohaili

Kilohailikanta on kohtuullinen ollen erityisen runsas Suomen lähivesillä ja vähälukuisempi pääaltaalla. Valtioneuvosto tukee ICES:n neuvon mukaista TAC:n vahvistamista 249 237 tonniin. Valiokunta pitää tätä kannatettavana korostaen tarvetta ottaa huomioon kilohailikannan vaikutus turskan elpymiseen, kalastuksen epätasainen alueellinen jakautuminen ja valvontaan liittyvät epävarmuudet.

Itäinen turskakanta

Itäisen turskakannan tila on heikko, eikä ICES suositakaan kalastuskiintiötä turskan kohdenneulle kalastukselle. Muussa kuin turskan kalastuksessa saatavalle turskan sivusaaliille TAC:n vahvistaminen on tarpeen myös, jotta tutkimuskalastus on mahdollista. Myös katurauhoitus ja

Valiokunnan lausunto YmVL 26/2022 vp

vapaa-ajankalastuksen kieltäminen turskan pääasiallisilla esiintymisalueilla on heikon kannan vuoksi perusteltua. Valiokunta toteaa, että kannan ydinalueilla eteläisellä Itämerellä pohjien hapettomuudesta johtuva ravinnonpuute sekä kasvanut loisten määrä rasittavat kantaa ja vaikeuttavat sen elpymistä. Tutkimus tukee myös käsitystä siitä, että kun turskilla on riittävästi ravintoa, ne kestävät paremmin myös esimerkiksi loisista johtuvaa räsitusta. Suomen lähivesillä tavatut turskat on todettu hyväkuntoisiksi ja -kasvuiksi. Näitä koskeva tutkimustieto hyödyttää myös eteläisen alueen turskissa havaittujen ongelmien tulkintaa.

Muut toimet kalakantojen kestävyuden parantamiseksi

Ympäristövaliokunta korostaa aikaisempien kannanottojensa tapaan yleisesti, että toimet koko Itämeren tilan parantamiseksi ja hapettomien pohja-alueiden vähentämiseksi ovat tärkeitä, sillä ravintoverkot eivät ole tasapainossa. Ylikalastus on rasittanut monia kalakantoja, mutta myös meren heikko tila heikentää kalojen kuntoa ja kykyä selviytyä loisista ja kalataudeista.

EU:n kalastuskiintiöitä koskeva sääntely ei yksin riitä, vaan sen ohella tarvitaan kansallisia toimia erityisesti lohikantojen suojaamiseksi. Keskeisiä kansallisia toimia ovat tärkeiden elinympäristöjen kunnostukset, kutualueiden rauhoittaminen sekä vaellusreittien suojelu ja kunnostaminen vaellusesteiden poistamiseksi. Tärkeää on myös painopisteen siirtäminen istutuksista kalojen luontaisen elinkierron vahvistamiseen ja pyynnin kohdistaminen eväleikattuihin istutettuihin lohiin.

Valiokunta pitää tärkeänä, että tieteellistä tietoa kalakannoista pyritään aktiivisesti kehittämään. Kannanottojen perustaminen uusimpiin tieteellisiin suosituksiin muodostaa ainoan kestävä pohjan kaupallisen kalastuksen sääntelyyn, mutta siihen liittyy omat haasteensa. Esimerkiksi koska tietojen analysoimiseen ja mallintamiseen perustuvat tiedot saadaan usein viiveellä, voivat tämän ja varovaisuusperiaatteen perusteella asetettavat kiintiöt vaihdella vuosittain niin paljon, että se vaikeuttaa kalastusta käytännössä kestävämmän paljon. Vakaampi tieto kalakannoista voisi mahdollistaa kalastuskiintiöiden asettamisen johdonmukaisemmin pienemmillä vuosittaisilla vaihteluilla, mikä lisäisi ennakoitavuutta myös elinkeinonharjoittajan kannalta.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Ympäristövaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan korostaen edellä esitettyjä näkökohtia.

Valiokunnan lausunto YmVL 26/2022 vp

Helsingissä 16.6.2022

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Juha Sipilä kesk
varapuheenjohtaja Tiina Elo vihr
jäsen Petri Huru ps
jäsen Emma Kari vihr
jäsen Mai Kivelä vas
jäsen Hanna Kosonen kesk
jäsen Sheikki Laakso ps
jäsen Mikko Ollikainen r
jäsen Mauri Peltokangas ps
jäsen Saara-Sofia Sirén kok
jäsen Katja Taimela sd
jäsen Mari-Leena Talvitie kok
jäsen Ari Torniainen kesk

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marja Ekroos